

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра менеджменту та адміністрування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«Трансформація ролі органів місцевого самоврядування у формуванні
передумов місцевого розвитку»
(за матеріалами Глуховецької селищної ради,
Хмільницький район, Вінницька область)**

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ПУА-21(м),
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»
заочної форми навчання

Альони
Раснянської

Науковий керівник
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Гарант освітньої програми
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	6
РОЗДІЛ 2 СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГЛУХОВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЇЇ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ	15
2.1 Оцінка соціального і економічного розвитку Глуховецької селищної територіальної громади	15
2.2 Аналіз функціонування Глуховецької селищної ради та виконавчого органу	27
РОЗДІЛ 3 РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ	38
3.1 Аналіз досліджень щодо місця у післявоєнній відбудові органів місцевого самоврядування	38
3.2 Пропозиції щодо удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій селищній територіальній громаді	46
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Актуальність теми. На даний момент Україна рухається у напрямку впровадження принципів демократичного управління у сферу публічного управління та адміністрування, а також реалізує свою власну модель децентралізації влади. Навіть на другий рік повномасштабного вторгнення ця проблематика не втрачає своєї актуальності.

Опираючись на вивчення та аналіз світових моделей реформування місцевого самоврядування та враховуючи історичний досвід територіальної організації влади в Україні, можна забезпечувати надання якісних та доступних публічних послуг і в умовах воєнного стану.

Трансформація ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов до зростання спроможності територіальних громад визначаються, на нашу думку, наступними аспектами: громадською участю та партнерством, стратегічним плануванням замість реактивної діяльності, фінансовою стійкістю та ефективністю, інституційною здатністю до реалізації інновацій. Така трансформація ролі місцевого самоврядування дозволяє не тільки адаптуватися до сучасних викликів, але й активно впливати на формування передумов для сталого розвитку.

Питанням трансформації ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов до зростання спроможності територіальних громад присвячені праці багатьох дослідників: Борисенко Ю., Дерун Т., Ігнатенко О., Клименко Д., Бережна К., Монастирський Г., Ніколіна І., Сарнецька Я., Тітов Д., Фараджов Ш., Хомик О. та інші.

Гіпотеза дослідження. Очікується, що аналіз трансформації ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов місцевого розвитку на прикладі Глуховецької селищної територіальної громади дозволить виявити сильні та слабкі сторони процесу публічного управління та адміністрування, потенціал та ресурси для його вдосконалення.

Мета дослідження полягає в проведенні комплексного аналізу трансформації ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов місцевого розвитку на прикладі Глуховецької селищної територіальної громади.

Для реалізації визначеної мети кваліфікаційної роботи необхідно виконати наступні завдання:

- вивчити теоретико-правові основи трансформації ролі органів місцевого самоврядування;
- дослідити соціально-економічну характеристику Глуховецької селищної територіальної громади та проаналізувати результати функціонування її органів самоврядування;
- окреслити роль органів місцевого самоврядування в післявоєнній відбудові України та розробити пропозиції щодо удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій селищній територіальній громаді.

Предметом дослідження є трансформація ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов місцевого розвитку.

Методи дослідження. В роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи наукового дослідження. Метод категорійного аналізу, контент-аналізу дозволив виділити основні поняття, статистичний метод мав місце для аналізу офіційних статистичних показників соціально-економічного розвитку Глуховецької селищної територіальної громади, методи системного аналізу та узагальнення дозволив структурувати напрями удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій селищній територіальній громаді.

Інформаційною базою дослідження слугували монографії, статті вітчизняних та іноземних дослідників, нормативно-правова база, практики успіху, представлені на державних порталах щодо трансформації ролі органів місцевого самоврядування.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні концептуальних напрямів, понятійно-категоріальному апарату сфери трансформації ролі органів місцевого самоврядування.

Практична цінність визначається тим, що виявлено тенденції в сфері трансформації ролі органів місцевого самоврядування та виписано перспективні напрями діяльності для Глуховецької селищної територіальної громади.

Деякі результати кваліфікаційної роботи *апробовано* на XII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ). та на X Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології» (м. Вінниця, ВТЕІ КНТЕУ, 10 жовтня 2023 р.).

Результати дослідження висвітлювались в публікаціях:

1. Раснянська А.Г. Роль органів місцевого самоврядування в післявоєнній відбудові України: аналіз досліджень. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології: зб. матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*, м. Вінниця, 10 жовтня 2023 р. Вінниця, 2023.
2. Раснянська А.Г. Теоретико-правові основи трансформації ролі органів місцевого самоврядування. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип. 167. С. 184-193.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел містить 64 найменування. Наведено 11 рисунків, 9 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Трансформація ролі органів місцевого самоврядування обумовлена результатами децентралізації влади на місцевому рівні внаслідок проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Поняття «децентралізація» є багатоаспектним, оскільки використовується в багатьох сферах: законодавчій, фінансовій, адміністративній, освітній, медичній тощо. Немає єдиного визначення цього складного процесу, натомість існує багато підходів до його висвітлення, що обумовлює актуальність узагальнення теоретичних напрацювань з цієї проблематики.

Тематика трансформація ролі органів місцевого самоврядування стала об'єктом наукових досліджень багатьох вчених. Так, на нашу думку, особливу увагу привертають праці таких дослідників: Дерун Т., Кузінська В., Ніколіна І., Пузаков Д., Семенюк Ю. та Колісніченко Н., Хребтій І.

Ніколіна І. констатує, що історія українських децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні – це історія суперечностей, пов'язаних з пошуком кращої форми організації публічної влади. На початку сучасної історії створення українського самоврядування, було апробовано різні моделі функціонування місцевого самоврядування. Спираючись на наукові дослідження доцільно виокремити так етапи становлення місцевого самоврядування в Україні у вигляді схеми, як модель повновладдя рад (1990–1992), французька модель (1992–1994), англосаксонська модель (1994–1995), іберійська модель (1995–1996), французька модель (1996 – і дотепер). Англосаксонська модель – первинні суб'єкти громада, велика автономність місцевих органів влади, певна залежність від вищого законодавчого органу. Регламентація місцевого самоврядування супроводжується нормативно-правовими актами вищих законодавчих органів. Іберійська модель – сутність

системи полягає в обранні населенням головну посадову особу територіально-адміністративного устрою та обрання ради. Але під впливом історичних процесів була прийнята вертикальна модель влади, з урахуванням регіональних особливостей. Адміністративно-територіальний розподіл передбачає собою трьох рівневий розподіл повноважень. Французька модель – сутність системи полягає в сумісництві органів самоврядування з адміністрацією центральної влади. На ділі система представляє собою інститут префектів, що виконує представницьку функцію виконавчої влади, але в межах законодавства місцеве самоврядування наділене всіма можливостями що надає законодавство [42, с. 288].

Частота вживання термінів «децентралізація», «децентралізаційна трансформація» свідчить про актуальність дослідження щодо його правильного використання. Цього не можна зробити без врахування дискурсу, в якому поняття вживається, і, насамперед, розуміння сутності дефініції.

І. Хребтій вважає, що децентралізація розглядається як певний спосіб, процес або система заходів з передачі владних повноважень від органів центральної влади до органів місцевого самоврядування [59, с.110].

Децентралізаційні трансформації розглядають і як спосіб, і як механізм, і як систему. Цю особливість В. Кузінська простежила при узагальненні підходів до тлумачення категорії «децентралізація» [39, с. 275], що представлено у таблиці 1.1

Ніколіна І.І. визначає децентралізацію як такий спосіб територіальної організації влади, згідно з яким держава передає право на прийняття рішень з певних питань або в певній сфері управлінським структурам локального чи регіонального рівня, органам місцевого самоврядування, що перебувають поза системою органів виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [42, с. 287]. Лексично дане поняття тлумачиться як «відхід від центру» [54, с.112]. Етимологічно термін децентралізація походить від англійського «decentralization», що означає передачу повноважень від центральної до місцевої влади [47, с. 26].

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «децентралізація» на основі контент-аналізу [39].

Автор	Визначення
Нижник Н.	Характерне для сфери державного управління явище, зумовлене об'єктивними і суб'єктивними факторами, як певним протилежним боком централізації, своєрідним засобом відображення централізації.
Оболенський О.	Передача частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширенням повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем.
Білодід І.	Система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; скасування або послаблення централізації.
Тихомиров Ю.	Процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру.
Гриневич Л.	Спосіб територіальної організації влади, за яким держава передає право на прийняття рішень із певних питань або в певній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що перебувають поза системою виконавчої влади і є відносно незалежними від неї.
Ковбасюк Ю.	Самостійність у підходах до управління з урахуванням багатоманітності місцевих особливостей при збереженні єдності в основному, суттєвому; виявляється у делегуванні повноважень від органів державного управління до місцевого самоврядування. На практиці виявляється як передавання частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширення повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем.
Слухай С.	Передача прав, відповідальності за надання, коштів на виконання суспільних функцій від центрального управління до підпорядкованих або автономних органів влади або організацій, а також до приватного сектора.
Телицька В.	Спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізовувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність - винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і формах.

В. Кузінська стверджує, що О.Євтушенко, В. Андріяш та К. Паровай на основі ретельного аналізу дефініцій, децентралізацію можна трактувати і як явище, і як дію (передавання, процес передачі) і як характеристику управлінської дії (самостійність) [39].

Погоджуємось з В. Кузінською, що дане поняття є досить складним. Різні точки зору, з яких розглядається термін, не суперечать, а доповнюють сутність дефініції, підтверджуючи її багатогранність.

Децентралізація це диференційований процес, який передбачає реалізацію конкретних складових (рис. 1.1)

Рисунок 1.1 – Складові децентралізації [42]

Для досягнення всіх цілей децентралізації влади використовуються ефективні форми впровадження: деволюція, делегування, деконцентрація, дивестиція (рис. 1.2).

Отже, децентралізація означає процес передачі частини владних повноважень, ресурсів і відповідальності від органів державної влади до органів місцевого самоврядування з дотриманням принципу субсидіарності, який полягає у тому, що рішення щодо питань місцевого значення приймаються на тому рівні, який може виконати завдання, вирішити проблеми чи надати послуги найефективніше.

Одним з важливих аспектів впровадження децентралізації є згаданий вище принцип субсидіарності, який означає, що будь-яка послуга повинна надаватися на тому рівні, на якому вона може бути надана найефективніше для громадян.

ФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ			
ДЕВОЛЮЦІЯ - врегульоване законом передання повноважень з центрального рівня управління суверенної держави на нижчий (субнаціональний) рівень, наприклад, на обласний	ДЕЛЕГУВАННЯ - передача функцій, повноважень на певний час із збереженням у делегуючого суб'єкта права повернути їх до власного виконання.	ДЕКОНЦЕНТРАЦІЯ - адміністративна децентралізація, що передбачає створення на місцях спеціальних владних органів та наділення їх повноваженнями із здійснення виконавчої влади	ДИВЕСТИЦІЯ - передача планування, адміністративної влади або інших функцій неприбутковим, приватним або громадським організаціям

Рисунок 1.2 – Форми децентралізації

Цей принцип яскраво розписано в Європейській Хартії про місцеве самоврядування, а саме муніципальні функції, як правило, здійснюються переважно тими органами, які мають найтісніший контакт з громадянином. Наділяючи тією чи іншою функцією інший орган, необхідно враховувати обсяг і характер завдання, а також вимоги досягнення ефективності та економії.

Крім того, у Хартії є ще одне доповнення до трактування, яке можна віднести до принципу субсидіарності: якщо повноваження делегуються органам місцевого самоврядування центральним чи регіональним органом, органи місцевого самоврядування у міру можливості мають право пристосовувати свою діяльність до місцевих умов [8].

Основні переваги децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні узагальнені на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Переваги децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні

Не зважаючи на успіхи процесу децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні, потрібно звернути увагу на ризики цього процесу (рис. 1.4).

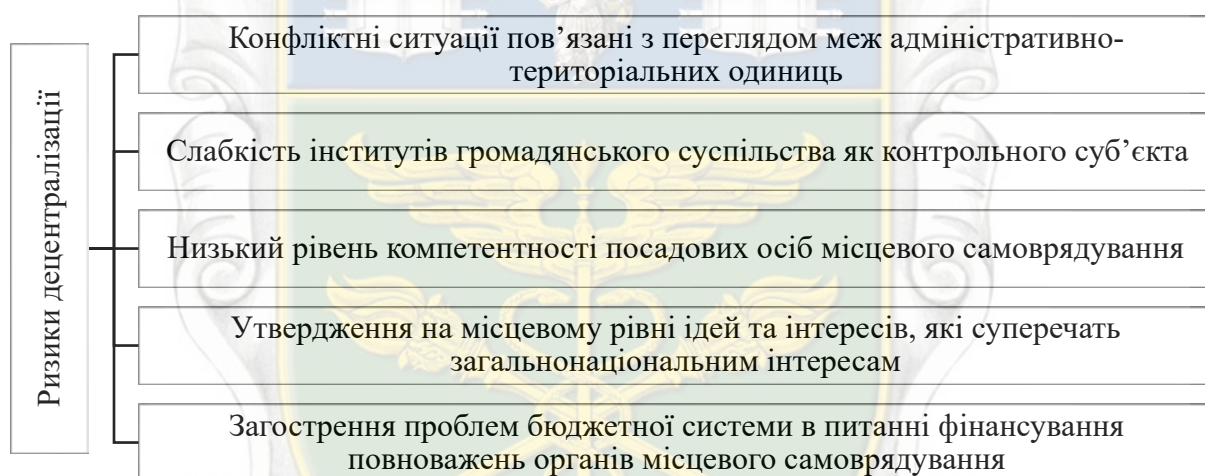

Рисунок 1.4 – Окремі ризики децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні

Реформа децентралізації розпочалася в 2014 році. З того часу було прийнято низку законодавчих актів, які послугували підґрунтям для трансформації ролі органів місцевого самоврядування (рис. 1.5).

Реформа децентралізації показала свою дієвість, хоча вона ще не закінчена. Ніколіна І. обґрунтовує, що децентралізація влади є головним ефективним знаряддям соціально-економічного розвитку систем, засобами автономізації місцевого самоврядування, підвищення його активності [43].

Надалі впроваджуватиметься та розвиватиметься законодавча база, ще очікуються зміни до Конституції України. Проте саме зараз формується сильна країна, рушійною силою якої мають стати не політики, а сильні спроможні громади. Вони долають зневіру людей, бо починають дійсно піклуватися про них: надають якісні та доступні послуги, будують дороги та інфраструктуру, турбуються про безпеку людей, не чекаючи, поки це зробить хтось «згори».

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.04.2014 р. № 333-р. "Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні"

Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII.UR "Про співробітництво територіальних громад"

Закон України від 05.02.2015 р. №157- VIII. "Про добровільне об'єднання територіальних громад"

Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 р. № 3650 "Про утворення та ліквідацію районів"

Рисунок 1.5 – Основні нормативно-правові документи щодо посилення ролі органів місцевого самоврядування.

Виділяють етапи впровадження реформи (табл. 1.2).

Розглядаючи перспективи посилення ролі органів місцевого самоврядування, розвитку територіальних громад у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави необхідно зауважити такий важливий інструмент, як співробітництво територіальних громад.

Варто зазначити, що співробітництво територіальних громад є специфічною формою реалізації права на місцеве самоврядування. Закон України № 34 «Про співробітництво територіальних громад» від 24.07.2014 року визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних

громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю.

Таблиця 1.2 – Етапи та результати впровадження децентралізаційних трансформацій

Назва етапу, період	Опис етапу	Результати етапу
Перший етап, 2014-2019	Визначальним підходом до проведення добровільного етапу реформи і створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є просторове планування території області таким чином, аби ОТГ могли б бути спроможними виконувати повноваження місцевого самоврядування у повному обсязі.	• місцеві бюджети зросли на 206,4 млрд грн; • створено 982 об'єднані територіальні громади (ОТГ); • запроваджено інститут старост в ОТГ; • 1188 громад скористалися механізмом ЗУ «Про співробітництво територіальних громад»; • у регіонах та громадах реалізовано більше 12 тисяч проектів; • прийнято пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг.
Другий етап, 2019—2021	Цей етап передбачає закріплення вже набутих успіхів і формування спроможних громад, зміну територіального устрою на рівні районів та громад, чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії.	• новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня, 1469 територіальних громад; • постанова №3650 «Про утворення та ліквідацію районів» - 136 районів.

Модель співробітництва територіальних громад, а точніше органів місцевого самоврядування територіальних громад, гарантує розширення можливостей для задоволення потреб територіального розвитку та трансформації ролі органів публічної влади на місцевому рівні. І хоча є певні законодавчі розбіжності щодо природи та характеру співробітництва територіальних громад, наявне законодавче забезпечення усе ж створює умови

для спільного подолання проблем розвитку й підвищення якості життя населення одразу декількох громад за рахунок поєднання ресурсів, інфраструктури та організаційних зусиль [7, с. 3].

Підсумовуючи проведений аналіз вітчизняної нормативно-правової бази щодо трансформації ролі органів публічної влади на місцевому рівні, зазначимо, що в Україні наявне відповідне нормативно-правове забезпечення. Проте актуальним питанням на сьогодні в умовах воєнного стану являється згортання децентралізаційних змін, послаблення механізмів спроможності громад, нівелювання досягнень 2015-2021 рр.

РОЗДІЛ 2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГЛУХОВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЇЇ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ

2.1 Оцінка соціального і економічного розвитку Глуховецької селищної територіальної громади

Глуховецька територіальна громада сформована відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 року №707-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Вінницької області».

До складу Глуховецької територіальної громади увійшли адміністративно-територіальні одиниці: смт. Глухівці, смт. Бродецьке, села: Непедівка, Гурівці, Пузирки, Панасівка, Держанівка, Пляхова, Жежелів, Вернигородок, Верболози, Білопілля, Велике, Селище, Кашперівка, селища: Дубина та Глухівці, об'єднавши 17 населених пунктів з центром у селищі Глухівці [5].

Глуховецька ТГ розміщена в північній частині Вінницької області у межах Придніпровської височини. Займає територію 26241,0 га, або +1,01% території області (дод. А).

Адміністративний центр громади селище Глухівці знаходиться в 160 км від столиці міста Києва, 22 км від Бердичева Житомирської області, 81 км від міста Хмільник і 70 км від обласного центру м. Вінниця. Транспортне сполучення з селищем міського типу автомобільне та залізничне [4].

Станом на 1 січня 2022 року чисельність наявного населення громади (за оперативними даними) становила 11617 осіб. Демографічна ситуація в населених пунктах, які входять до складу територіальної громади, протягом останніх років склалася так: немає позитивної динаміки, оскільки відсутній

природній приріст та спостерігається поступове стабільне зменшення населення [44] (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Паспорт Глуховецької селищної об'єднаної територіальної громади

Найменування показника		Значення показника
1.	Чисельність населення станом на 1 січня 2022 р.	11617
	у тому числі дітей:	
	дошкільного віку	500
	шкільного віку	1589
2.	Кількість населених пунктів, що входять до складу спроможної територіальної громади	17
3.	Обсяг доходів (розрахунковий) спроможної територіальної громади, гривень у тому числі	73 138 475
	сформованих відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України	69 763 875
	бюджету розвитку	-
	базової дотації	3 374 600
	реверсної дотації	-
4.	Кількість закладів, що утримуються за рахунок бюджету органів місцевого самоврядування у тому числі:	20
	загальноосвітніх навчальних закладів І—ІІІ ступеня	6
	загальноосвітніх навчальних закладів І—ІІ ступеня	2
	загальноосвітніх навчальних закладів І ступеня	
	дошкільних навчальних закладів	1
	закладів позашкільної освіти	
	закладів культури	23
	закладів фізичної культури	2
	фельдшерсько-акушерських пунктів	8
	амбулаторій, поліклінік	4

В основному населення зайняте підсобним господарством, державної служби, освіти, охорони здоров'я. Крім того, певна кількість населення –

приватні підприємці, фермери, зайняті в особистих господарствах, самозайняті.

У 2022 році на економічну ситуацію в громаді мало вплив продовження впровадження карантинних обмежень, пов'язаних з поширенням коронавірусної інфекції COVID-19, введення воєнного стану в Україні.

24 лютого 2022 року розпочалася повномасштабна збройна агресія російської федерації на Україну, введено воєнний стан, який і продовжено дотепер. Військові дії спричинили жахливий, руйнівний вплив на життя людей, руйнування інфраструктури, що призводить до значних економічних втрат як в Глуховецькій громаді, так і в Україні в цілому.

Серед пріоритетних напрямків розвитку Глуховецької ТГ напрямок - «розвиток економіки» є базовим.

На перспективу тип спеціалізації господарського комплексу Глуховецької ТГ визначений як сільськогосподарське виробництво, переробка продукції сільськогосподарського виробництва, розвиток малого і середнього бізнесу.

В громаді є передумови для нарощування переробного промислового потенціалу за рахунок вільних трудових ресурсів та наявності територій, які можуть використовуватися під розміщення виробничих потужностей.

Успішність малих та середніх підприємств значною мірою залежить від доступності зовнішніх фінансових ресурсів, але для постійного розвитку необхідний ще доступ до інформації, сприяння з боку місцевої влади, інвестиції в нові технології, співпраця з іншими підприємствами, виробничі та коопераційні зв'язки і доступ до нових ринків збуту.

Для створення сприятливих умов ведення бізнесу в Глуховецькій ТГ необхідні зусилля влади, направлені на:

- подолання адміністративних бар'єрів на шляху розвитку підприємництва;
- всебічну підтримку пріоритетних напрямків розвитку малого підприємництва з урахуванням специфіки сільськогосподарської території;

- подальше розвинення співробітництва влади з підприємницькою громадськістю;
- стимулювання підприємницької активності з метою зниження соціальної напруги, насамперед, за рахунок створення нових робочих місць та самозайнятості населення.

Однією із базових галузей економіки Глуховецької селищної територіальної громади є **сільське господарство**. Галузь формує продовольчу та, у визначених межах, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей економіки і формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Аграрний сектор є стратегічно важливою галуззю економіки Глуховецької селищної територіальної громади.

Станом на 01 січня 2022 року агропромисловий комплекс громади формують близько 30 господарств різної форми власності, з яких Ф/Г, ТОВ (СТОВ, ПрАТ), ПСП та інших форм власності, які мають в користуванні сільськогосподарські землі.

Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 21872,52 га, з них: у тому числі ріллі – 19227,1 га, багаторічних насаджень 271,5 га, сіножатей – 725,5 га, пасовищ – 2074,7 га, під господарськими будівлями та дворами – 389,3 га.

Сільськогосподарські підприємства, які працюють на території громади, постійно дотримуються сівозміни та проводять сортооновлення всіх сільськогосподарських культур в обсязі посівних площ насінням нових та перспективних сортів високого репродуктивного складу.

На території Глуховецької селищної територіальної громади слабо розвинена тваринницька галузь, розведенням великої рогатої худоби, свиней, птиці, виробництвом молока та м'яса переважно займається приватний сектор.

З метою мінімізації впливу негативних наслідків на соціально-економічну ситуацію в Глуховецькій селищній територіальній громаді в галузі сільського господарства передбачено проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи:

- щодо отримання фінансової підтримки за рахунок коштів державного бюджету за бюджетними програмами, спрямованими на розвиток агропромислового комплексу;
- для сільськогосподарських виробників з питань розвитку сімейних фермерських господарств;
- координація роботи щодо одержання сільськогосподарськими підприємствами сертифікатів про форс-мажор по загиблих посівах внаслідок несприятливих погодно-кліматичних умов.

Повномасштабна війна проти України у 2022 році спричинила негативні тенденції у розвитку промисловості через низку дестабілізаційних факторів. Труднощі із логістикою, звуження можливості експорту та імпорту, падіння попиту на продукцію, скорочення замовлень через військові дії, несприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, наявність складнощів з постачанням сировини, висока собівартість виробництва, зростання цін на вантажні залізничні перевезення та високі ціни на енергоносії, значні курсові коливання – всі ці фактори негативно впливають на можливість здійснення виробничої діяльності та експортно-імпортних операцій підприємствами-виробниками промислового комплексу громади.

Головними промисловими підприємствами на території Глуховецької ТГ є: ТОВ "ТОВ «АКВ Українське каолінове товариство», ПрАТ» Глуховецький гірничо-збагачувальний каоліновий комбінат», ПАТ «Жежелівський кар'єр», ТОВ «Жежелівський каолін», ПрАТ «Турбівський каоліновий завод».

Залучення інвестицій в громаду є показником її стабільності й успішності. При цьому роль органу місцевого самоврядування в процесі залучення інвестицій зводиться до виконання таких функцій:

- формування привабливого для інвестора іміджу територіальної громади;
- створення сприятливих умов для надходжень та ефективної реалізації інвестицій;

- створення ефективних каналів для поширення інформації про інвестиційний потенціал громади;
- посередництво в налагодженні контактів і співпраці між представниками місцевого бізнесу і потенційними інвесторами .

З наведеного випливає, що рада потребує великого обсягу функціональних можливостей щодо формування та використання інвестиційного потенціалу. Завдання полягає ще й у тому, щоб інвестиційний потенціал належно представити інвестору. Але військове вторгнення росії на територію України не дають можливості це зробити. Так на початку 2022 року Глуховецька селищна рада прийняла участь у обласному конкурсі «Комфортні громади», в якому перемогу отримав 1 проєкт, реалізація якого забезпечила б освітлення вулиць одного з сіл нашої громади. Але, нажаль, реалізувати його так і не вдалось.

Одним з пріоритетів Глуховецької територіальної громади є забезпечення конституційних гарантій доступності та рівності прав громадян на отримання якісної освіти, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою, оновлення та удосконалення змісту, форми і методів організації навчально - виховного процесу в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах, сприяння інноваційному розвитку освітнього середовища, вдосконалення мережі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до потреб територіальної громади, забезпечення належного рівня їх поточного утримання та функціонування, сприяння збереженню здоров'я дітей, забезпечення всіх раціональним, якісним та безпечним харчуванням, впровадження нових технологій з розвитку освіти.

Дошкільну освіту забезпечує 1 ЗДО, 5 ліцеїв та 3 гімназії з дошкільними підрозділами. Існуюча мережа дошкільних закладів територіальної громади охоплює дошкільною освітою 74.5 % дітей віком від 2-х до 6-ти років.

Адміністраціями та педагогічними колективами ЗДО та підрозділів створені належні умови для всебічного повноцінного розвитку, комфортного перебування дітей в закладі. Усі приміщення закладів відповідають санітарно-

гігієнічним вимогам. Організація харчування дітей у дошкільних навчальних закладах громади регламентується Законом України «Про дошкільну освіту», «Положенням про дошкільний навчальний заклад», Статутами.

Для задоволення освітніх потреб населення громади вдосконалюється мережа закладів загальної середньої освіти. На території громади було створено гімназії та ліцеї.

Станом на 01.11.2022 року у громаді функціонують 8 закладів загальної середньої освіти. Учніський контингент громади складає 1256 учнів. На даний час всі особи шкільного віку охоплені різними формами навчання.

Для збереження життя та здоров'я усіх учасників освітнього процесу, внаслідок військової агресії російської федерації проти України, значна робота була спрямована на облаштування укриттів у закладах освіти. Протягом 2022 року відділ освіти Глуховецької селищної ради проводив роботи для реалізації програм «Програми розвитку фізичної культури та спорту Глуховецької територіальної громади на 2021 – 2024 роки» та «Програми розвитку освіти Глуховецької громади на 2022-2024 роки».

В усіх навчальних закладах Глуховецької ТГ створено новий освітній простір за сучасними вимогами, адже організація освітнього простору навчального кабінету для молодших школярів потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, оновлення навчального обладнання.

Станом на 01.11.2022 року мережа закладів культури Глуховецької територіальної громади складає 14 установ.

Розвиток культури і духовності в Глуховецькій селищній територіальній громаді впроваджується засобами культосвітньої діяльності, а саме: музичного та естетичного виховання дітей і молоді, подання інформаційних послуг; організації змістовного дозвілля для населення.

У першому півріччі 2022 року в Глуховецькій селищній територіальній громаді налічується: 14 клубних закладів, 1 бібліотека; 1 музей (Музей Хліба с. Білопілля).

Станом на 1.11.2022 року в Глуховецькій ТГ проведено 84 культурно-мистецьких заходів, в яких прийняли участь близько 52000 осіб. У закладах культури діють 13 аматорських колективів.

У зв'язку із складною епідемічною ситуацією, введенням в Україні воєнного стану в 1 півріччі 2022 року, більшість заходів, а саме участь в загальногромадських та державних заходах відбувались в онлайн режимі, відкритому просторі. Прийнято участь у фестивалях та конкурсах:

- Всеукраїнський онлайн конкурс хорового співу «З любов'ю до життя».

Лауреати 1 ступеня – народний ансамбль української пісні «Берегиня»;

- Всеукраїнський онлайн конкурс мистецтва «Мої роки – моє багатство».

Категорія «колективи»:

- лауреати I ступеня – чоловічий гурт «Добряни»;
- лауреати I ступеня – жіночий ансамбль «Душі Криниця»;
- лауреати I ступеня – ансамбль української пісні «Відродження».

Категорія «солісти»:

- лауреат II ступеня – Шимон Людмила.

В серпні 2022 року було засновано дорадчий орган «Молодіжна Рада» Глуховецької селищної ради. За короткий проміжок часу було організовано рекламну кампанію, проведений набір команди, затверджено особистий склад та активно розпочато роботу Молодіжної Ради. Станом на 1.11.2022 року Молодіжною Радою проведені наступні заходи:

- Мотиваційно-культурний захід «Україна – після перемоги»;
- Презентація «Убезпечення життя» від директора компанії Євролайф;
- Сесія з Обласним молодіжним Центром «Квадрат»;
- Семінар з Обласною Молодіжний Радою Вінниччини;
- Запуск кіно у Будинку культури Глуховецької селищної ради на патріотичну тему.

У Глуховецькій територіальній громаді наявні прогресивні тенденції з реалізації окремих напрямів фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності.

Зокрема, в громаді налагоджено ефективну систему проведення спортивних заходів, збережено спортивну інфраструктуру.

З метою формування нового спортивного середовища та створення умов для масових, сімейних та індивідуальних занять спортом, спілкування, відпочинку, розваг, відновлення духовних і фізичних сил різних категорій населення громади функціонує КУ «Центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» Глуховецької селищної ради.

Фінансування Центру здійснюється за рахунок коштів, передбачених у селищному бюджеті, та інших джерел, не заборонених законодавством України.

Після запровадження карантинних обмежень у зв'язку з пандемією COVID-19 та із введенням воєнного стану заходи та змагання проводились не в повній мірі, але все ж команда приймала участь в змаганнях з різних видів спорту, проводились тренувальні збори.

Всього в закладах освіти Глуховецької територіальної громади функціонує 2 майданчики зі штучним покриттям, 5 спортивних залів, 9 футбольних полів, 10 майданчиків для ігрових видів спорту, 19 дитячих ігрових майданчиків (в т.ч. з нестандартним обладнанням), 1 стрілецький тир.

Одним із напрямків соціально-економічного розвитку громади є соціальний захист населення, надання соціальних послуг відповідно до встановлених стандартів. Об'єкти соціального захисту – це особа, сім'я, їхній добробут.

Ефективний соціальний захист – це не лише гарантовані державою соціальне забезпечення (пенсії, соціальні виплати, доплати) і створена мережа надання соціальних послуг, а й комплекс заходів, що здійснюються на місцевому рівні за рахунок коштів бюджету громади шляхом надання, в доповнення до державного соціального забезпечення, додаткових гарантій соціального захисту жителям громади, забезпечення добробуту та покращення соціального самопочуття кожної людини.

В реальній соціально-економічній ситуації сьогодення більшість людей пільгових категорій розраховують на підтримку місцевих органів влади.

Забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту та охорони здоров'я на території громади здійснює відділ соціального захисту населення та охорони здоров'я Глуховецької селищної ради (далі – відділ).

Основна діяльність відділу спрямована на соціальну підтримку сімей з дітьми, незахищених верств населення (особи з інвалідністю, пристарілі особи, особи, які не мають права на пенсію, внутрішньо переміщені особи тощо), посилення адресності надання житлової субсидії населенню, спрямовуючи її тим категоріям громадян, які не в змозі самостійно сплачувати за спожиті житлово-комунальні послуги; посилення адресності надання державної соціальної підтримки найбільш незахищеним верствам населення та забезпечення контролю під час її надання. Підтримки ветеранів війни, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та інших категорій громадян.

Відповідно до створених персоніфікованих баз даних окремих категорій сімей (осіб) та соціального паспорту громади станом на 01.09.2022 року на обліку в відділі соціального захисту населення та охорони здоров'я Глуховецької селищної ради, службі у справах дітей Глуховецької селищної ради, Центрі надання соціальних послуг Глуховецької селищної ради в розрізі пільгових категорій перебувають:

- осіб з інвалідністю внаслідок війни - 14 чол., в т.ч. 1 учасник АТО/ООС
- учасників бойових дій - 192 чол., в т.ч. 170 АТО/ООС ;
- дітей війни - 640 чол.;
- осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи - 71 чол.;
- багатодітні сім'ї - 147 ;
- діти з багатодітних сімей - 491 чол.
- осіб похилого віку - 2731 чол.

Відділ, з питань реалізації заходів соціальної підтримки, провадить надання адміністративних послуг соціального характеру за принципом Програмного комплексу «Інтегрована інформаційна система» «Соціальна громада» працівниками відділу та іншими уповноваженими посадовими

особами безпосередньо та на віддалених робочих місцях, створених у старостатах. За 9 місяців 2022 року видано 1540 довідок про взяття на облік внутрішньо переміщеним особам, оформлено документів на пільги - 64 особам, оформлено документів на субсидію - 312 особам. Прийнято 345 рішень про надання соціальних послуг жителям громади.

За рахунок бюджету громади мешканці отримували компенсацію за надання соціальних послуг громадянам похилого віку, людям з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які нездатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги, також надавались пільги з оплати послуг зв'язку.

Аналіз показників бюджету Глуховецької селищної територіальної громади наведено в таблиці 2.2.

Значення показників виконання місцевого бюджету Глуховецької селищної територіальної громади є відображенням соціально-економічного стану території та її самодостатності.

Наприклад, доходи загального фонду на 1-го мешканця Глуховецької селищної територіальної громади становлять 5743.6 грн, хоча в порівнянні з показником по області та Україні – відповідно 3016.93 грн та 1145.13 грн - що є гарним показником публічного адміністрування в аналізованій громаді.

Також видатки загального фонду на 1-го мешканця Глуховецької селищної територіальної громади становлять 8489.7 грн, що набагато більше в порівнянні з показником по області та Україні – становлять відповідно 4748.71 грн та 1750.82 грн.

Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету Глуховецької селищної територіальної громади висока (79.0 %), хоча порівняно з Вінницькою областю (83.21 %) та Україною (82.54 %) – нижча.

Важливим показником спроможності територіальної громади є показник – рівень дотаційності бюджету. Даний показник для Глуховецької селищної територіальної громади становив в 2021 році 2.9 %, що набагато менше в порівнянні з показником по області та Україні – становлять відповідно 11.28

%грн та 15.57 %. Це свідчить про здатність громади забезпечувати запити та потреби жителів щодо питань місцевого значення.

Таблиця 2.2 – Бюджет Глуховецької селищної територіальної громади (дані за: 4 квартал 2021 року)

№	Показник	Дані по ТГ	Середній показник по області	Середній показник по Україні
1.	Доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн	5743.6 грн	3016.93 грн	1145.13 грн
2.	Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн	8489.7 грн	4748.71 грн	1750.82 грн
3.	Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн	486.9 грн	465.63 грн	74.89 грн
4.	Рівень дотаційності бюджетів, %	2.9 %	11.28 %	15.57 %
5.	Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду, %	17.2 %	26.03 %	28.37 %
6.	Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду, %	79.0 %	83.21 %	82.54 %
7.	Видатки на загальну середню освіту на 1 -го учня, грн	49611.1 грн	26209.6грн	9364.05 грн
8.	Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	33.8 %	35.1 %	36.55 %

Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду становить 17.2 %. В свою чергу, дані по області та Україні відповідно - 26.03 % та 28.37 %.

Таким чином, аналіз соціально-економічного стану Глуховецької селищної територіальної громади підтвердив, що існує демографічна депопуляція, яка має місце і в області загалом. З іншого боку, до початку повномасштабного вторгнення у цій громаді спостерігався потенціал для подальшого економічного зростання, особливо в галузях сільськогосподарського сектора, промисловості, сервісу та туризму. Явні внутрішні резерви можуть слугувати основою для збільшення місцевих бюджетних надходжень. Розвиток малого бізнесу можливий через сприяння органів влади до початку та розвитку підприємництва населенням. Особливі можливості відкриваються в таких галузях послуг, як перукарні, ремонт побутової техніки та комп'ютерів та інші.

2.2 Аналіз функціонування Глуховецької селищної ради та виконавчого органу

Глуховецька селищна рада Хмельницького району це виборний представницький орган місцевого самоврядування. Глуховецька селищна рада утворена депутатським корпусом і відповідно до Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», іншими законами України від її імені жителів громади та в їх інтересах здійснює функції і повноваження місцевого самоврядування [50].

Глуховецька селищна рада територіальної громади складається з 22 депутатів [4].

Депутати входять до складу постійних комісій Глуховецької селищної ради [10]:

- Комісія з питань освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури, спорту та соціального захисту населення, регламенту, депутатської діяльності та етики, прав людини, законності, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, зв'язків з виконавчими структурами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян та засобами масової інформації;
- Комісія з питань планування, фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку;
- Комісія з питань житлово-комунального господарства, комунальної власності, промисловості, підприємництва та сфери послуг та благоустрою;
- Комісія з питань містобудування, будівництва, агропромислового комплексу, земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища.

Глуховецький селищний голова є головною посадовою особою в системі самоврядування Глуховецької селищної територіальної громади [50].

Рішенням Глуховецької селищної територіальної громади затверджено 4 старости. Старости Глуховецької селищної територіальної громади є посадовими особами органу місцевого самоврядування, затверджуються Глуховецькою селищною територіальною громадою на строк її повноважень за поданням Глуховецького селищного голови.

Виконавчим органом Глуховецької селищної ради є виконавчий комітет, утворений рішенням селищної ради, який нараховує 23 особи[10]. Виконавчий комітет координує роботу апарату виконкому, виконавчих органів, підприємств та установ, що належать до власності територіальної громади. Безпосередню роботу по розгляду планових питань, усних та письмових звернень, підготовці проектів рішень по питаннях, віднесених до компетенції органів місцевого самоврядування [4] в 2023 році буде здійснювати апарат селищної ради, який нараховує 61 штатну одиницю (табл. 2.3).

На рисунку 2.1 представлено організаційно-функціональну структуру органів місцевого самоврядування Глуховецької селищної територіальної громади

Таблиця 2.3 – Штатний розпис Глуховецької селищної ради

Назва структурних підрозділів, виконавчих органів, посад	Кількість штатних одиниць
I. Апарат селищної ради та її виконавчого комітету	31,5
1. Керівництво	8
1.1. Селищний голова	1
1.2. Секретар селищної ради	1
1.3. Перший заступник голови	1
1.4. Керуючий справами виконавчого комітету	1
1.5. Староста	4
2. Загальний відділ	11
3. Відділ організаційно-правової роботи та державної реєстрації	3
4. Відділ «Центр надання адміністративних послуг»	4
5. Відділ бухгалтерського обліку	1
6. Відділ економіки та інвестицій	2
7. Обслуговуючий персонал	2,5
II. Виконавчі органи селищної ради	29,5
11.1. Фінансовий відділ	4
11.2. Відділ освіти, культури молоді та спорту	7
11.3. Відділ соціального захисту населення	6
11.4. Управління містобудування, архітектурної діяльності, комунальної власності, ЖКГ, благоустрою та земельних відносин	10
11.5. Служба у справах дітей	2,5
Всього	61,00

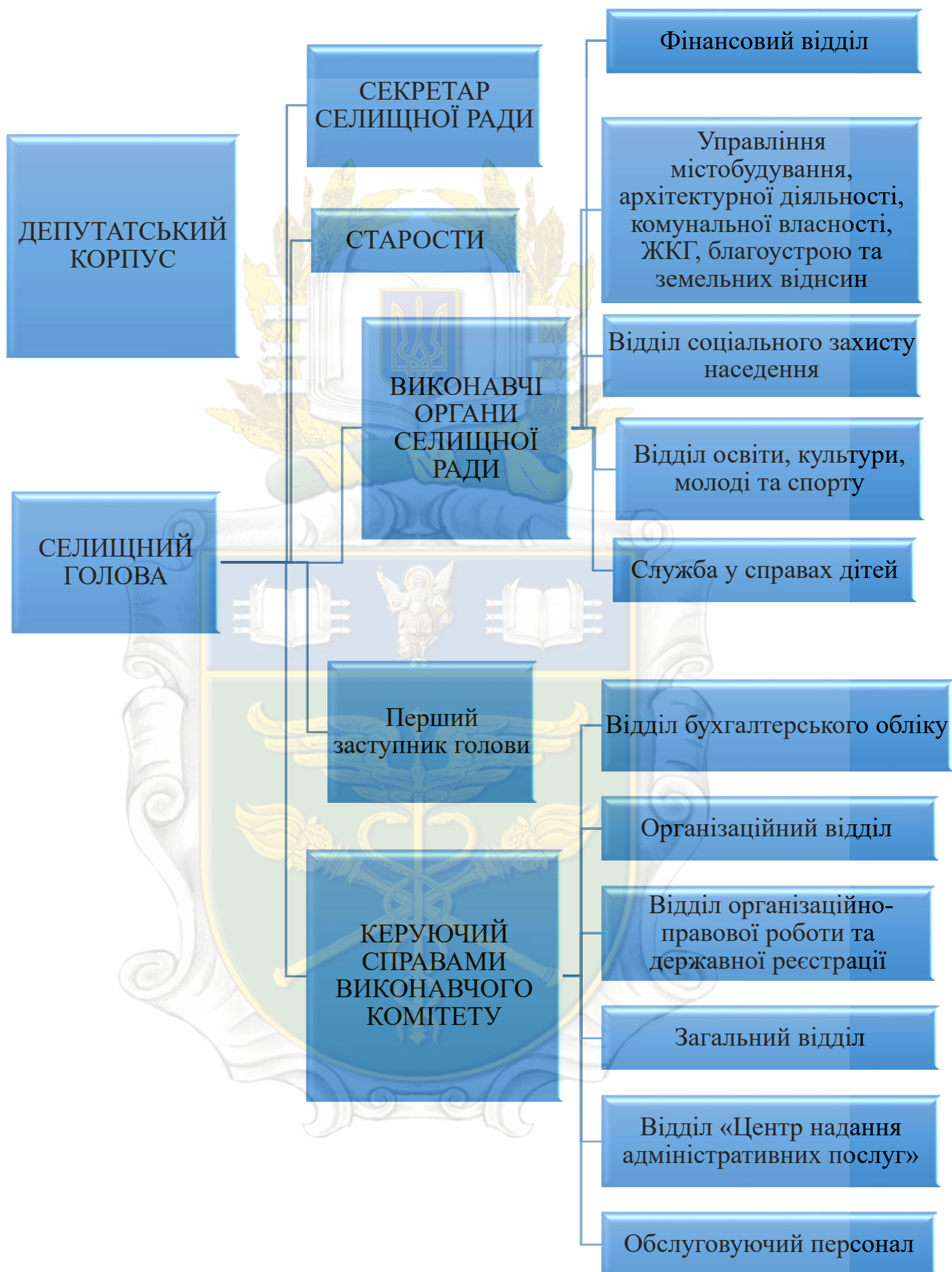

Рисунок 2.1 – Організаційно-функціональна структура

Прослідкувати динаміку та структуру бюджету Глуховецької селищної територіальної громади зможемо скориставшись інформацією Державного вебпорталу бюджету для громадян [2] (рис. 2.2).

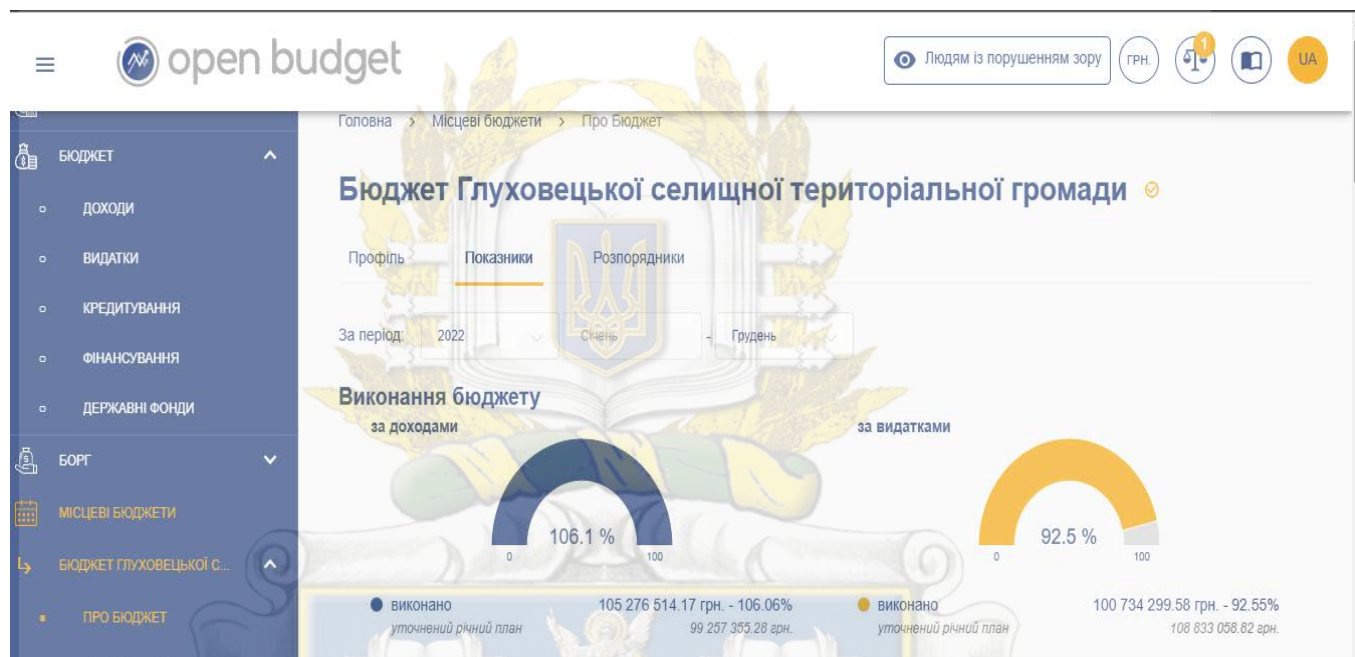

Рисунок 2.2 – Виконання бюджету Глуховецької селищної територіальної громади за доходами та видатками впродовж 2022 року

Обсяг доходів Глуховецької селищної територіальної громади за 2022 рік за даними Державного вебпорталу бюджету для громадян склав 105 276.5 тис. грн [2], з яких: власні та закріплені доходи загального фонду – 103 632.2 тис. грн (питома вага у бюджеті – 98,4%), доходи спеціального фонду – 1 644.2 тис. грн (питома вага у бюджеті – 1,6 %) (рис.2.3).

Найбільшими дохідними статтями бюджету в 2022 р. є податкові надходження 60,41% та офіційні трансферти (37,5%). Офіційні трансферти склалися з дотацій та субвенцій з державного бюджету на 100%. Порівняно велика частка податкових надходжень припадає на податки на доходи та податки на прибуток, збільшення ринкової вартості (61,8 %) та місцеві податки у вигляді податку на майно та єдиного податку (36,2 %).

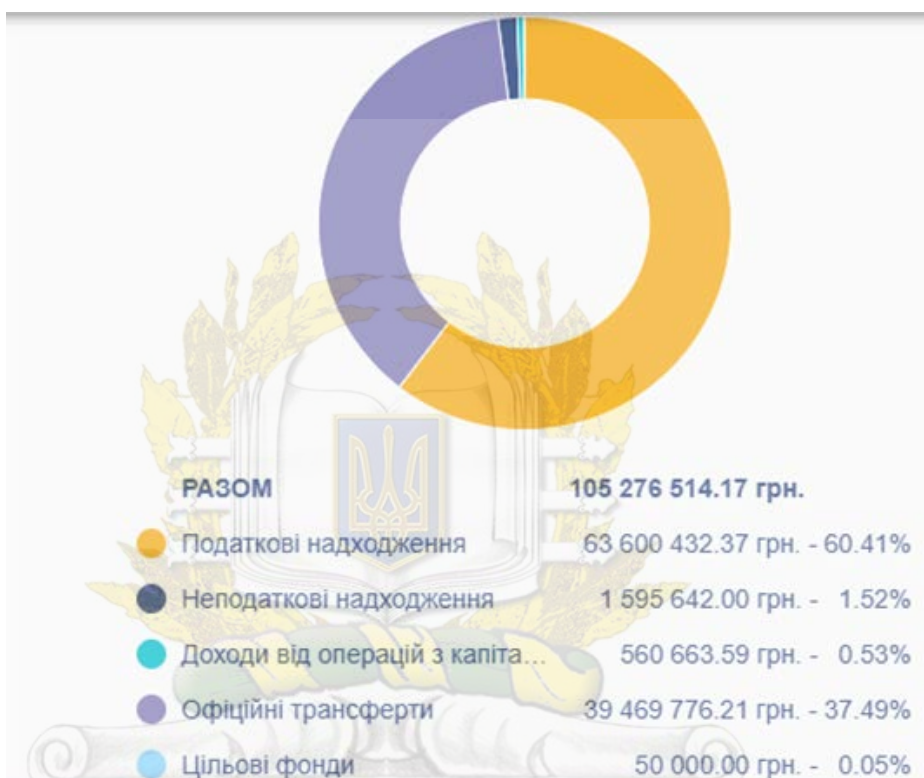

Рисунок 2.3 – Структура бюджету за доходами Глуховецької селищної територіальної громади за 2022 рік

Проте до повномасштабного вторгнення, за дими 2021 року ситуація була краща щодо співвідношення обсягів доходів із загального та спеціального фондів. Обсяг доходів Глуховецької селищної територіальної громади за 2021 рік за даними Державного вебпорталу бюджету для громадян склав 112 228.4 тис. грн. [14], з яких: власні та закріплені доходи загального фонду – 105 847.7 тис грн (питома вага у бюджеті – 94,3%), доходи спеціального фонду – 6 380.6 тис. грн (питома вага у бюджеті – 5,7 %) (рис.2.4).

Найбільшими дохідними статтями бюджету в 2021 р. є податкові надходження 57,03% та офіційні трансферти (36,9%). Офіційні трансферти склалися з дотацій та субвенцій з державного бюджету на 96,7%, решта з місцевих бюджетів). Порівняно велика частка податкових надходжень припадає на податки на доходи та податки на прибуток, збільшення ринкової вартості (63,8 %) та місцеві податки у вигляді податку на майно та єдиного податку (34,1 %).

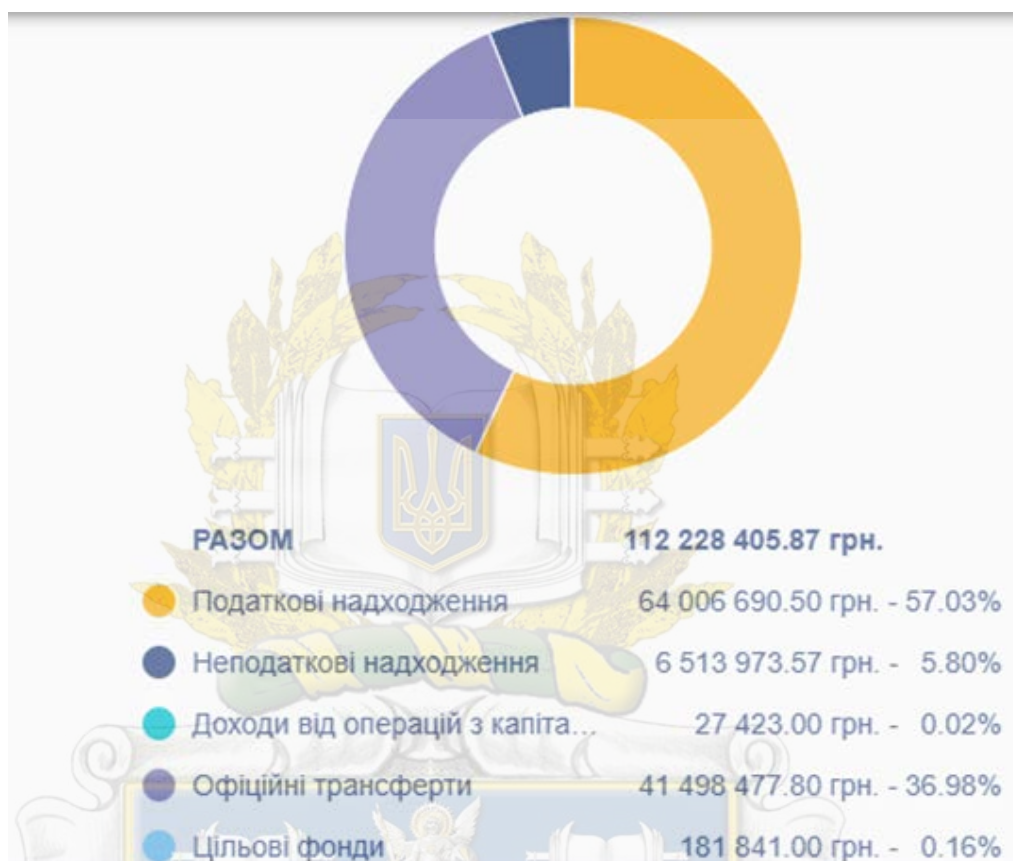

Рисунок 2.4 – Структура бюджету за доходами Глуховецької селищної територіальної громади за 2021 рік

Баланс бюджету по загальному фонду за аналізований період наведений в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Баланс бюджету по загальному фонду впродовж 2021-2022 рр.

Показники	2021	2022	Темп росту
Доходи, тис. грн	105 847.7	103 632.2	-2 215.4 (97.9%)
Видатки, тис. грн	95 558.7	97 004.7	1 445.9 (101.5%)
Кредитування	-	-	-
Дефіцит (-) / Профіцит (+) тис. грн	10 288.9	6 627.5	-3 661.4

Баланс бюджету по спеціальному фонду за аналізований період наведений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Баланс бюджету по спеціальному фонду впродовж 2021-2022 рр.

Показники	2021	2022	Темп росту
Доходи, тис. грн	6 380.6	1 644.2	-4 736.4 (25.7%)
Видатки, тис. грн	7 104.8	3 729.5	-3 375.3 (52.4%)
Кредитування	-	-	-
Дефіцит (-) / Профіцит (+) тис. грн	- 724.2	-2 085.3	-1 361.1

Баланс бюджету разом (сума загального та спеціального фондів) за аналізований період наведений в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Сумарний баланс бюджету впродовж 2021-2022 рр.

Показники	2021	2022	Темп росту
Доходи, тис. грн	112 228.4	105 276.5	-6 951.8 (93.8%)
Видатки, тис. грн	102 663.6	100 734.2	-1 929.3 (98.1%)
Кредитування	-	-	-
Дефіцит (-) / Профіцит (+) тис. грн	9 564.7	4 542.2	-5 022.5

Динаміка впродовж 2021-2022 рр. розмірів загального та спеціального фондів, які утворюють місцевий бюджет наведено на рис. 2.4.

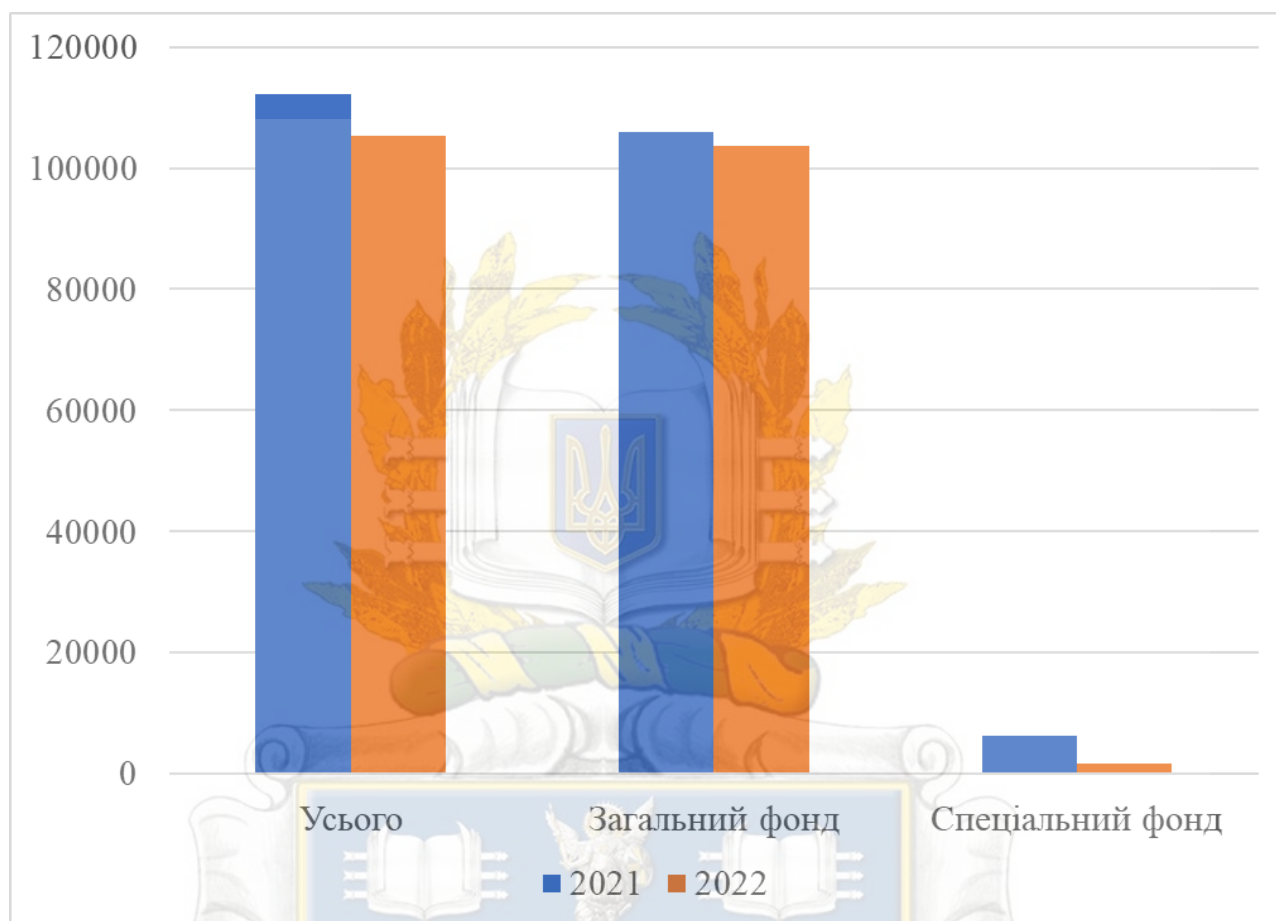

Рисунок 2.5– Динаміка розмірів загального та спеціального фондів впродовж 2021-2022 рр.

Дані щодо структури бюджету за видатками Глуховецької селищної територіальної громади наведено в табл. 2.7.

Лева частка видатків селищного бюджету в 2021 та 2022 рр. припадала на освіту – 72,1 млн. грн (70,2 %) та 69,7 млн. грн (69,2) відповідно. Варто відмітити і значну частку бюджету на функції публічного управління - 11,8 млн. грн (11,5 %) та 12,1 (12,0) відповідно в 2021 та 2022 рр.

За інформацією Платформи електронної демократії [3] щодо використання жителями Глуховецької селищної територіальної громади цифрових сервісів взаємодії з органами публічної влади, показав, що лише один з чотирьох інструментів електронної демократії використовується. В 2021 році відбувалося обрання ідей через голосування громадського бюджету (рис 2.6). Це свідчить про низький рівень громадської активності.

Таблиця 2.7– Структура бюджету за видатками Глуховецької селищної територіальної громади

Видатки	2021	2022
Загальнодержавні функції, грн	11 810 588.54 (11.50%)	12 086 361.06 (12.00%)
Громадський порядок, безпека та судова влада, грн	494 195.22 (0.48%)	747 744.85 (0.74%)
Економічна діяльність, грн	1 082 889.98 (1.05%)	1 493 271.40 (1.48%)
Житлово-комунальне господарство, грн	4 089 187.95 (3.98%)	2 623 568.41 (2.60%)
Охорона здоров'я, грн	3 233 944.92 (3.15%)	3 629 345.24 (3.60%)
Духовний та фізичний розвиток, грн	6 193 500.12 (6.03%)	6 080 967.38 (6.04%)
Освіта	72 080 258.73 (70.21%)	69 720 293.51 (69.21%)
Соціальний захист та соціальне забезпечення	3 675 280.23 (3.58%)	4 352 747.73 (4.32%)
Разом	102 663 630.65 (100.00%)	100 734 299.58 (100.00%)

На порталі «Децентралізація» в Каталозі успішних практик [19] зазначається, що за підтримки Вінницького Центру розвитку місцевого самоврядування, який створений за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та Мінрегіону, Глуховецька селищна територіальна громада Вінниччини вирішила збудувати паркові та спортивні майданчики в усіх селах, що входять до її складу. На це з місцевого бюджету виділили 100 тис. грн. Перший

майданчик громада звела у Гурівцях навесні 2018 року, а вже восени відбулось відкриття дитячого скверу з елементами профорієнтації у с. Непедівка [19].

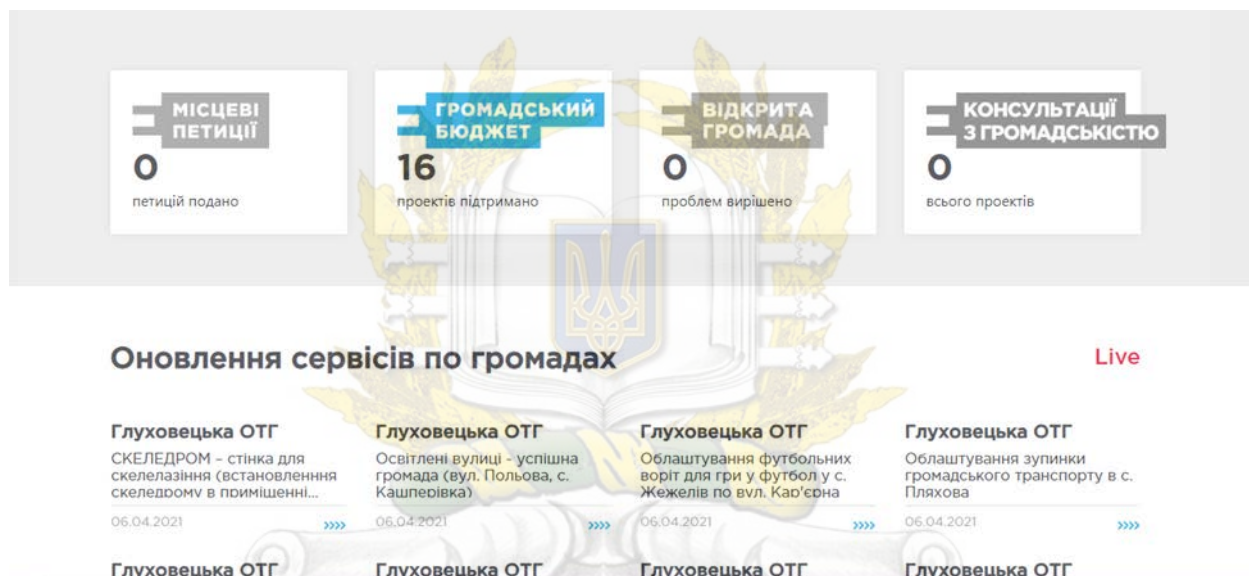

Рисунок 2.6 – Використання жителями Глуховецької селищної територіальної громади Платформи електронної демократії

В 2021 році Глуховецька селищна рада ухвалила «Стратегію розвитку Глуховецької селищної територіальної громади на 2022-2027 роки», проте на нашу думку вона потребує суттєвих змін через зміну навколишньої системи та цілей, потенціалу громади.

Отож, аналіз результатів функціонування Глуховецької селищної ради та виконавчого органу дозволяє вважати діяльність посадових осіб місцевого самоврядування результативною, проте позитивні децентралізаційні зрушення сповільнились через повномасштабну війну.

РОЗДІЛ 3

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз досліджень щодо місця у післявоєнній відбудові органів місцевого самоврядування

Побудова спроможності органів місцевого самоврядування реалізовувалась завдяки, так званим, реформам децентралізації влади. Ніколіна І. констатує, що історія українських децентралізаційних трансформацій на місцевому рівні – це історія суперечностей, пов'язаних з пошуком кращої форми організації публічної влади [42, с. 288]. Проте варто зазначити, що остання реформа 2014-2020 рр. мала результативний характер і однозначно посилила суб'єктність органів місцевого самоврядування в Україні.

В контексті майбутньої післявоєнної відбудови України піднімаються питання щодо ролі органів місцевого самоврядування в цих процесах.

Метою дослідження є проведення аналізу окремих досліджень щодо ролі органів місцевого самоврядування в післявоєнній відбудові України.

24 лютого 2022 року розпочалася широкомасштабна війна проти України, яка завдала величезних втрат. Війна ще триває, проте відбудову країни потрібно планувати вже зараз. Цій проблематиці присвячені праці як вітчизняних вчених, так і зарубіжних.

Зокрема, Anakina T. & Salek-Lipcean P. & Kovalchuk H. присвятили свою працю проблемам та можливостям залучення органів регіональної та місцевої влади до відбудови України [62]. Метою цього дослідження є комплексний аналіз викликів та можливостей, які постають перед регіональною та місцевою владою в контексті відбудови України. Крім того, дослідження спрямоване на пошук напрямів та механізмів співпраці з містами та регіонами Європи.

Результати ще одного дослідження «Ecoaction's Principles of the Green Post-war Reconstruction of Ukraine» суголосні попереднім доробкам. Автори

переконані, що хоча і не всі регіони України в однаковій мірі постраждали, матимуть різні потреби у реконструкції, проте на національному рівні основні принципи повоєнного життя мають бути спільними для всіх [63].

Цікавою з конструктивними пропозиціями є праця Primorac M. «Ukraine's Post-War Reconstruction Strategy: Breaking Free of the Soviet Economic Legacy» [64].

Отож, виокремимо та узагальнимо найбільш значущі, на нашу думку, положення.

Нукова робота «Challenges and opportunities of LRAs' involvement in the reconstruction of Ukraine» авторів Anakina T. & Salek-Lipcean P.& Kovalchuk H. складається з чотирьох частин. Частина 1 «Вступ та загальна картина загальної участі регіональної та місцевої влади у порядку денному реконструкції» містить комплексний аналіз України, Національний план відновлення та реконструкції. Частина 2 «Приклади (від)будови співпраці між містами та регіонами», зосереджується на відображенні існуючих і планованих угод про партнерство та співробітництво. Частина 3 «Визначальні фактори для ефективних стратегій реконструкції» розглядає загальні принципи ефективної повоєнної реконструкції та їх застосування з врахуванням специфічного українського контексту. У частині 4 наведено короткі висновки та рекомендації.

Автори дослідження Anakina T. & Salek-Lipcean P.& Kovalchuk H. виокремлюють наступні принципи повоєнної відбудови України [62, с. 33-34]:

1. Партнерство.
2. Спрямованість реформ.
3. Прозорість, підзвітність і верховенство права.
4. Демократична участь
5. Залучення багатьох зацікавлених сторін.
6. Гендерна рівність та інклюзія.
7. Стійкість.

Крім того в роботі згадуються принципи ефективної повоєнної відбудови сформовані Комітетом сприяння розвитку ОЕСР [62, с. 37]:

- Країни несуть відповідальність за власну програму реконструкції, «зовнішню допомога повинна спиратися на національні можливості та ресурси, а не замінювати їх та ініціативи».

- Забезпечення координації дійових осіб для спільних цілей., для яких сама країна повинна мати власність: «внески багатьох донорів залучені повинні доповнювати один одного та розподілятися відповідно до корінного населення пріоритети та політика. Крім того, зовнішньою допомогою необхідно керувати таким чином, щоб полегшити тягар для країн-партнерів і не посилювати їхні власні проблеми з координацією».

- Глибоке розуміння місцевих умов є життєвоважливим.
- Підтримка місцевого потенціалу.
- Уникнення надмірного фінансування місцевих структур, щоб не створювати очікування, які можуть не реалізуватися.
- Запровадження ефективних процедур контролю; забезпечення підтримки знизу вгору, посилення місцевого потенціалу.
- Децентралізація забезпечує місцеву та регіональну участь у прийнятті рішень, покращує підзвітність і легітимність місцевого/національного уряду.

В «Challenges and opportunities of LRAs' involvement in the reconstruction of Ukraine» виокремлено перелік факторів, які, на думку авторів цього дослідження, сприятимуть успішній відбудові повоєнної України [62, с. 39-40]:

- Посилення місцевого лідерства та інституційного потенціалу → пріоритети, впровадження та нагляд встановлюються місцевою владою, міжнародні партнери розуміють/поважають цей принцип.
- Національна та місцева власність → проекти узгоджені з місцевими потребами та можливості максимізувати підтримку через залучення населення шляхом їхнього управління та гарантування стійкості зусиль з відновлення.
- Інклюзивність, справедливість і недискримінація → усі місцеві учасники рівні представлені в програмі реконструкції та мають рівний доступ до всіх видів ресурсів для виконання проектів, узгоджених з їхніми потребами.
- Координація, співпраця та згуртованість → наявність численних

національні/міжнародні актори, які переслідують різні плани реконструкції не шкодити загальній ефективності зусиль.

- Розвиток потенціалу для сталого розвитку → «всі види діяльності повинні мати компонент розбудови потенціалу, використовувати місцевий досвід і отримувати користь від керівництва.
- Відсутність поляризованих тенденцій між донорами та отримувачами допомоги → (тобто жертви та постачальники, аматори та експерти, або пасивні та активні учасників), щоб не створювати атмосферу недовіри, знеохочувати громадськість залучення та генерування відходів місцевих ресурсів;
- Спрямування більшої частки ресурсів на місцеві (ради, громади) та центральні державні установи.
- Підтримка розвитку місцевого потенціалу та відповідних стратегій.

Автори науково-практичного дослідження на основі аналізу національного законодавства, результатів проведених двадцяти інтерв'ю розробили такі рекомендації [62, с. 44- 47]:

1. Зміцнити та розширити співпрацю між урядовими інституцій і органами регіональної та місцевої влади в програмі реконструкції України.
2. Провести належну оцінку потреб українських громад.
3. Зосередитися на прогресі реформи децентралізації.
4. Сприяти співпраці між містами у світлі відновлення та подальшого розвитку українських громад.
5. Поліпшити розбудову спроможності органів регіональної та місцевої влади і забезпечити належну інформаційна підтримка з особливим акцентом на «менші» громади.
6. Забезпечити пряме залучення іноземних установ і донорів.
7. Забезпечити координацію зусиль між українською стороною та ЄС.

Дослідження «Ecoaction's Principles of the Green Post-war Reconstruction of Ukraine» визначає основні принципи післявоєнної відбудови, яка б забезпечила сталий розвиток економіки та громад України на основі «зеленого» підходу:

- стійкі та системні рішення;

- прозорість; участь громади та громадськості у прийнятті рішень;
- використання найкращих доступних технологій і практик;
- сталий розвиток міст і регіонів;
- декарбонізація та децентралізація енергетичного сектору;
- розвиток стійких і децентралізованих агропродовольчих систем;
- забезпечення збереження екосистем і природних ресурсів України [63].

З точки зору авторів дослідження, принцип «стійкі та системні рішення» може бути забезпечений послідовним закріпленням тимчасових та термінових завдань в довгострокових планах розвитку. Системні рішення для сталого розвитку України мають бути «якісними, ефективними та довгостроковими».

Економічний поступ є важливою складовою розвитку будь-якої країни, проте лише комплексний підхід, заснований на принципах сталого розвитку, може відновити добробут населення, а також соціально-культурне життя.

Принцип «прозорість, участь громади та громадськості в прийнятті рішень», на думку авторів праці, досягається шляхом забезпечення:

- реалізації та підвищенні ефективності системи державних закупівель;
- позбавленні російських бенефіціарів будь-якої можливості брати участь у цих процесах;
- оцифруванні державних послуг і забезпеченні доступу до публічної інформації та відповідних публічних реєстрів;
- здійсненні моніторингу та збору даних у всіх сферах;
- реалізації антикорупційної системи;
- розбудові ефективної системи правосуддя;
- відповідальності місцевої влади за якісну участь громадськості у прийнятті рішень.

З точки зору авторів дослідження, принцип «використання найкращих доступних технологій і практик» передбачає конкретні заходи:

- імплементацію законодавства ЄС та наближення державних стандартів до європейських;

- впровадження процедур оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки;
- дотримання екологічних вимог і стандартів;
- збереження екологічного контролю в процесі дерегуляції бізнесу;
- оновлення та перегляд нормативів нового капітального будівництва;
- ресурсоефективне виробництво та споживання в усіх галузях;
- пріоритет для інфраструктурних рішень, заснованих на природі.

Принцип «сталий розвиток міст і регіонів» передбачає вжиття наступних заходів:

- розвиток стійкої мобільності;
- використання принципів компактності та універсальності в містобудуванні;
- перехід міст на «зелену» енергетику;
- вирішення питань благоустрою міст та надання пріоритету природоохоронним рішенням;
- розробка системи моніторингу якості повітря та запобігання забрудненню повітря;
- розвиток систем водопостачання та водовідведення в населених пунктах з урахуванням кращих наявних технологій;
- забезпечення інклюзивності громадських просторів.

З точки зору авторів дослідження, принцип «декарбонізація та децентралізація енергетичного сектору» базується на цілі на 100% перехід на відновлювані джерела енергії до 2050 року та поступова відмова від використання атомної енергії для виробництва електроенергії.

Принцип «розвиток стійких і децентралізованих агропродовольчих систем» досягається завдяки наступним напрямкам діяльності:

- пріоритет для місцевих систем харчування;
- диверсифікація малих і середніх сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств та їх кооперація;
- сільський розвиток;
- виробництво та переробка на основі принципів циркулярної економіки;

- прозорий ринок землі сільськогосподарського призначення.

З точки зору авторів дослідження, принцип «забезпечення збереження екосистем і природних ресурсів України» забезпечується дотримання наступних заходів:

- включення до плану реконструкції та встановлення пріоритету щодо відновлення природних територій, які постраждали внаслідок бойових дій,
- збереження екосистеми, пов'язане з інтенсифікацією видобутку ресурсів для реконструкції;
- забезпечення реалізації Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату.

Наукова праця М. Primorac «Ukraine's Post-War Reconstruction Strategy: Breaking Free of the Soviet Economic Legacy» вирізняється від проаналізованих робіт тим, що вона зацентрована на історичній можливості для України відірватися від радянської економічної спадщини внаслідок післявоєнної реконструкції [64].

Автор статті наголошує, що жодна країна, яка перейшла від бідності до економічного процвітання, не зробила цього завдяки іноземній допомозі; вона зробила це, запровадивши політику вільного ринку, спрямовану на зростання, яка розв'язала підприємницький запал її власних людей і залучила мільярди доларів іноземних інвестицій.

Як приклад М. Primorac наводить широко рекламований план Маршалла після Другої світової війни та стверджує, що він був обмеженою програмою допомоги, зосередженою на відродженні приватного сектору. В свою чергу, найбільші одержувачі допомоги на реконструкцію за останні десятиліття — такі країни, як Афганістан, Ірак і Боснія і Герцеговина — усі зазнали невдачі як держави. У довгостроковій перспективі більше допомоги означає більше бідності.

Автор статті наголошує, що фінансування можна знайти не в інших державних скарбницях, а в величезному глобальному капіталі, який легко

доступний. Капітал тече в країни, які дозволяють йому отримувати прибуток і в процесі створювати багатство.

На думку М. Primorac, Україна повинна відмовитися від свого давнього державницького та централізованого підходу до економічного управління та натомість прийняти стратегії збільшення багатства, як історії успіху в Європі, Східній Азії та інших країнах. Україна повинна радикально відмовитися від радянської економічної спадщини, яка покладає головне завдання економічного зростання на державу не як на стимулювача, а як на його керівника.

Автор статті вважає, що група західних демократій G7, яка фінансувала Україну протягом останніх десятиліть, повинна створити структуру реконструкції, яка ставить приватний сектор — український, регіональний і глобальний — у центр будь-якого плану підтримки реконструкції. Малі підприємства є справжнім двигуном швидкого та стабільного створення робочих місць, а також відновлення бази оподаткування, а також слугують підприємствами-підприємцями для масового будівельного буму.

М. Primorac наголошує, що саме західні сусіди України мають найкраще становище для того, щоб консультувати її щодо процесу переходу, добре знаючи важкий шлях від соціалістичного правління до генерування багатства на основі ринку, оскільки самі жили в умовах командної економіки радянського зразка та її демонтували.

Сполучені Штати Америки, автор статті вважає, повинні заохочувати Україну до переходу від державоцентричної системи післявоєнної допомоги за допомогою іноземної допомоги до структури, яка ставить приватний сектор України в середину своїх зусиль і розглядає глобальні приватні інвестиції як рушій у відбудові України.

Підсумовуючи, зазначимо, що в усіх дослідження органам місцевого самоврядування відводиться важлива роль суб'єкта у післявоєнній відбудові, а не об'єкта по відношенню до нього органів державної влади.

3.2 Пропозиції щодо удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій селищній територіальній громаді

У сучасній Україні існує безліч проблем у сфері управління територіальним розвитком, в умовах повномасштабного вторгнення вони зменшують спроможність адміністративно-територіальних одиниць та гальмують соціально-економічний розвиток громад.

Аналіз функціонування Глуховецької селищної територіальної громади виявив проблеми, з якими стикається досліджуваний об'єкт. Відповідно до цього є актуальним пошук шляхів удосконалення управлінських дій у сфері соціально-економічного розвитку території, а одним із таких шляхів є подальший прогрес реформи децентралізації.

Державна стратегічна політика, спрямована на територіальний розвиток, потребує впровадження стратегічного підходу. Використання стратегічного планування може служити ключовим інструментом для направлення та методологічного забезпечення цього процесу і в Глуховецькій селищній територіальній громаді. Його ціль не обмежується лише розробкою стратегії для конкретних заходів у сферах організаційного чи фінансового забезпечення територіальних пріоритетів. Розробка такої стратегії має бути інтегрованою частиною діяльності територіальної влади. Рекомендуємо Глуховецькій громаді переглянути «Стратегію розвитку Глуховецької селищної територіальної громади на 2022-2027 роки», ухвалену в 2021 році через зміну навколишньої системи та цілей, потенціалу громади. У цьому контексті важливо акцентувати увагу на оптимізації взаємодії між державною та місцевою владою, а також між приватними суб'єктами господарювання та мешканцями території.

Аналіз структури бюджету доходів Глуховецької селищної територіальної громади в 2022 році показав, що найбільшими дохідними статтями бюджету в 2022 р. є податкові надходження 60,41% та офіційні

трансфери (37,5%). Офіційні трансфери склалися з дотацій та субвенцій з державного бюджету на 100%. Тому на державному рівні необхідно забезпечити достатнє фінансування для територіальних громад, спрямоване також на реалізацію їх функцій управління, а посилити контроль за ефективністю використання бюджетних коштів. Це сприятиме управлінським діям у напрямку вдосконалення економічної політики конкретної території, сприяючи соціальному розвитку.

У контексті посилення спроможності в Глуховецькій селищній територіальній громаді важливо підвищити рівень міжнародної грантової взаємодії. Інвестиції доцільно спрямовувати у сферу цифрової трансформації, малого та середнього підприємництва, які є перспективними напрямками для майбутніх проєктів. Ці проєкти можуть не лише сприяти розвитку громади, але й допомагати у вирішенні актуальних проблем у сучасних умовах.

Підвищення конкурентоспроможності економіки на місцевому рівні має бути ключовим завданням для Глуховецької селищної територіальної громади. Для підвищення доходів власного бюджету представникам органів місцевого самоврядування у Глуховецькій селищній територіальній громаді необхідно активно співпрацювати з підприємцями малого та середнього бізнесу. Це спрямовано на ефективне використання трудових ресурсів, запобігання безробіттю та забезпечення соціального захисту громадян.

Стимулювання місцевого підприємництва – розширення суб'єктності органів місцевого самоврядування у формуванні передумов місцевого розвитку. Це включає в себе сприяння створенню робочих місць, розвиток інфраструктури для бізнесу та створення інвестиційно-привабливого середовища.

Ще одним не меншим завданням є забезпечення населених пунктів Глуховецької селищної територіальної громади комфортних та безпечних умов проживання. Селищна рада та її виконавчий орган повинні зосередити свою діяльність на тому, щоб усі господарства громади отримували якісні послуги з водопостачання, електропостачання, природного газу, вивезення сміття,

ремонту дорожнього покриття та освітлення вулиць. Для створення безпечного середовища в громаді важливо враховувати такі аспекти, як безпека дорожнього руху, громадське здоров'я, екологічна безпека, безпечна інфраструктура та інші фактори, які дозволяють мешканцям почувати себе захищеними.

Надзвичайно є забезпечення високоякісної дошкільної та загальної середньої освіти. Необхідно провести капітальний або частковий ремонт приміщення дошкільних та шкільних навчальних закладів, зокрема, з урахуванням потреб осіб із обмеженими фізичними можливостями. Також необхідно оснастити ці навчальні заклади сучасним обладнанням, таким як проектори, ноутбуки, лабораторне обладнання та інше. Крім того, необхідно забезпечити сільські населені пункти шкільними автобусами, які відповідають відповідним технічним вимогам.

Ще одне важливе завдання для селищної ради та її виконавчого органу – забезпечення фізичної доступності для всіх громадян, включаючи осіб із інвалідністю, розвиток безбар'єрного простору громади. Інвестування в створення безбар'єрної інфраструктури та впровадження програм професійної перепідготовки, консультаційну підтримку – напрямок удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій громаді.

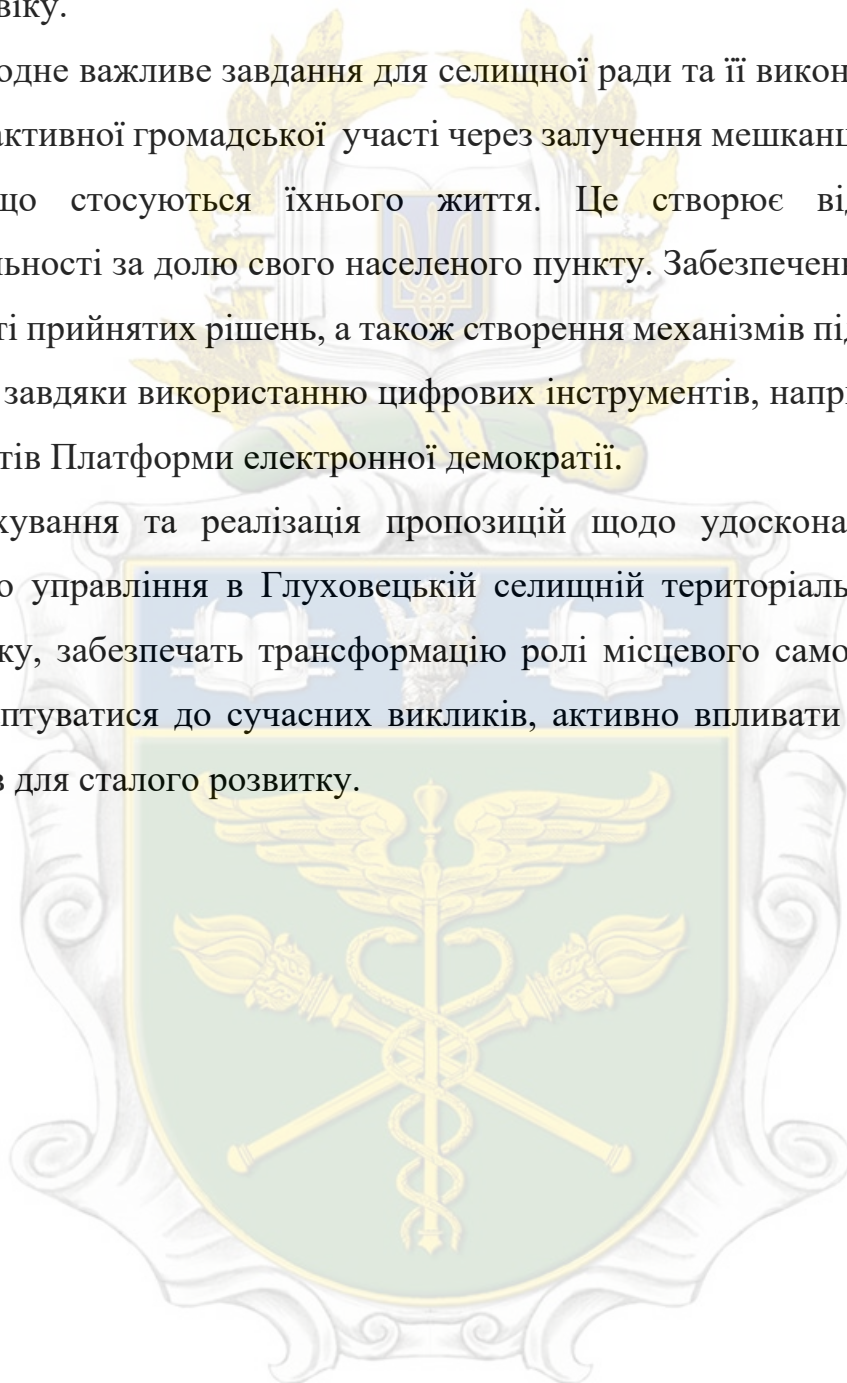
Надання якісної медичної допомоги є надзвичайно актуальним завданням сьогодення. Необхідно впровадити системну роботу з профілактики, виявлення та лікування розширених та соціально небезпечних захворювань. Крім того, наявна потреба в покращенні матеріально-технічної бази для підрозділів первинної медичної допомоги в Глуховецькій селищній територіальній громаді.

Також розумно інвестувати в цифрову трансформацію та підвищення цифрової грамотності населення. Потрібно забезпечити надійний Інтернет у кожному населеному пункті Глуховецької селищної територіальної громади, оснастити бібліотеки комп'ютерами та доступом до Інтернету, а також провести навчання працівників установ культури, бібліотек та інших бюджетних установ навичкам цифрової грамотності. Це допоможе підвищити якість навчання та надання послуг.

Вважаємо за доцільне залучати регіональні та державні фінанси для побудови цифрової інституційної спроможності, підготовки фахівців у сфері цифрових комунікацій та створення центрів набуття цифрових навичок для осіб похилого віку.

Ще одне важливе завдання для селищної ради та її виконавчого органу – розвиток активної громадської участі через залучення мешканців до прийняття рішень, що стосуються їхнього життя. Це створює відчуття власної відповідальності за долю свого населеного пункту. Забезпечення прозорості та відкритості прийнятих рішень, а також створення механізмів підзвітності перед громадою завдяки використанню цифрових інструментів, наприклад чат-ботів, інструментів Платформи електронної демократії.

Врахування та реалізація пропозицій щодо удосконалення процесів публічного управління в Глуховецькій селищній територіальній громаді, на нашу думку, забезпечать трансформацію ролі місцевого самоврядування, які здатні адаптуватися до сучасних викликів, активно впливати на формування передумов для сталого розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У роботі здійснено комплексний аналіз трансформації ролі органів місцевого самоврядування у формуванні передумов місцевого розвитку на прикладі Глуховецької селищної територіальної громади.

У дослідженні обґрунтовано, що трансформація ролі органів місцевого самоврядування обумовлена результатами децентралізації влади на місцевому рівні внаслідок проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Поняття «децентралізація» є багатоаспектним, оскільки використовується в багатьох сферах: законодавчій, фінансовій, адміністративній, освітній, медичній тощо.

Проведений аналіз вітчизняної нормативно-правової бази щодо трансформації ролі органів публічної влади на місцевому рівні, дозволяє стверджувати, що в Україні наявне відповідне нормативно-правове забезпечення. Проте актуальним питанням на сьогодні в умовах воєнного стану являється згортання децентралізаційних змін, послаблення механізмів спроможності громад, нівелювання досягнень 2015-2021 рр.

Аналіз соціально-економічного стану Глуховецької селищної територіальної громади підтвердив, що існує демографічна депопуляція, яка має місце і в області загалом. З іншого боку, до початку повномасштабного вторгнення у цій громаді спостерігався потенціал для подальшого економічного зростання, особливо в галузях сільськогосподарського сектора, промисловості, сервісу. Явні внутрішні резерви можуть слугувати основою для збільшення місцевих бюджетних надходжень. Розвиток малого бізнесу можливий через сприяння органів влади до початку та розвитку підприємництва населенням. Особливі можливості відкриваються в таких галузях послуг, як перукарні, ремонт побутової техніки та комп'ютерів та інші.

Обсяг доходів Глуховецької селищної територіальної громади за 2022 рік за даними Державного вебпорталу бюджету для громадян склав

105 276.5 тис.грн, з яких: власні та закріплені доходи загального фонду – 103 632.2 тис грн (питома вага у бюджеті – 98,4%), доходи спеціального фонду – 1 644.2 тис. грн (питома вага у бюджеті – 1,6 %). Найбільшими дохідними статтями бюджету в 2022 р. є податкові надходження 60,41% та офіційні трансферти (37,5%). Офіційні трансферти склалися з дотацій та субвенцій з державного бюджету на 100%. Левова частка видатків селищного бюджету в 2021 та 2022 рр. припадала на освіту – 72,1 млн. грн (70,2 %) та 69,7 млн. грн (69,2) відповідно. Варто відмітити і значну частку бюджету на функції публічного управління - 11,8 млн. грн (11,5 %) та 12,1 (12,0) відповідно в 2021 та 2022 рр.

В 2021 році Глуховецька селищна рада ухвалила «Стратегію розвитку Глуховецької селищної територіальної громади на 2022-2027 роки», проте на нашу думку вона потребує суттєвих змін через зміну навколишньої системи та цілей, потенціалу громади.

Аналіз результатів функціонування Глуховецької селищної ради та виконавчого органу дозволяє вважати діяльність посадових осіб місцевого самоврядування результативною, проте позитивні децентралізаційні зрушення сповільнились через повномасштабну війну.

Важливе завдання для селищної ради та її виконавчого органу – забезпечення фізичної доступності для всіх громадян, включаючи осіб із інвалідністю, розвиток безбар'єрного простору громади.

Необхідно впровадити системну роботу забезпечення якісної дошкільної та загальної середньої освіти. Крім того, наявна потреба в покращенні матеріально-технічної бази для підрозділів первинної медичної допомоги в Глуховецькій селищній територіальній громаді.

У контексті посилення спроможності в Глуховецькій селищній територіальній громаді важливо підвищити рівень міжнародної грантової взаємодії. Інвестиції доцільно спрямовувати у сферу цифрової трансформації, малого та середнього підприємництва, які є перспективними напрямками для майбутніх проєктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко Ю. Досягнення та виклики реформування місцевого самоврядування в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2022. № 3. С. 42–50.
2. Бюджет Глуховецької селищної територіальної громади. Державний вебпортал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/0252700000/info/indicators?year=2022&month=12>.
3. Глуховецька громада. Платформа електронної демократії. URL: <https://e-dem.ua/0521455500>
4. Глуховецька територіальна громада. Офіційний сайт. URL: <https://gluhovecka-gromada.gov.ua/>.
5. Глуховецька територіальна громада. Портал децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada/2006>.
6. Гришко С. М. Інтереси держави та територіальних громад на місцевому рівні в Україні: теоретичне розуміння. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 126–130. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2021/21.pdf.
7. Дерун Т. М. Перспективи розвитку територіальних громад у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/39.pdf
8. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
9. Журавльова Ю. О. Реформа децентралізації та її вплив на надання суспільних благ в Україні. *Економіка & держава*. 2019. № 5. С. 20–23.
10. Заблудська І. В., Гречана С. І. Методичні підходи щодо ідентифікації об'єднаних територіальних громад. *Економіка України*. 2021. № 2. С. 52–62.

11. Загорський В. С. Децентралізація як інституціональний механізм забезпечення інвестиційних процесів. *Регіональна економіка*. 2019. № 3. С. 115–123.
12. Загурська-Антонюк В. Ф., Кучменко В. О. Громада як ключовий суб'єкт в українській моделі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 4. С. 135–140. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2019/23.pdf.
13. Заставна О. П. Правове забезпечення організації роботи органів місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. № Вип. 97. С. 83–89. URL: <http://apdp.in.ua/v97/11.pdf>.
14. Золотоноша О. Правове регулювання місцевих органів влади. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 153–156.
15. Ігнатенко О. П. Застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 74–79. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2019/14.pdf.
16. Іщенко М. І., Адамовська В. С., Краснова Г. М. Особливості оцінки ефективності прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/4.pdf.
17. Калараш А. А. Захист прав споживачів у територіальній громаді: теоретичні питання до постановки проблеми. *Держава і право: збірник наукових праць*. 2019. № 85. С. 56–70. (Юридичні науки).
18. Калашник Н. С. Проблеми реалізації освітньої політики на регіональному рівні. *Демократичне врядування*. 2019. № 2(24). URL: <http://dv.lvivacademy.com/article/view/198732/199067>.
19. Каталог успішних практик. Портал децентралізації. URL: https://decentralization.gov.ua/success-stories-table?area_id=1&community_id=2006&year=&theme_id=&article_id=&project_id=

20. Кіянка І. Б. Місцеві вибори 2020 в контексті сучасних викликів. *Демократичне врядування*. 2021. № 1(27). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26347/239196-article-text-551112-1-10-20210915.pdf>.
21. Клименко Д. О., Бережна К. В. Впровадження досвіду країн Європейського Союзу в питаннях адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. № Вип. 99. С. 66–71. URL: <http://apdp.in.ua/v99/9.pdf>.
22. Клочан В. В., Мірошник В. О., Надточий К. П. Особливості об'єднання територіальних громад в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 142–147.
23. Коваленко С. В. Механізми застосування цифрових технологій задля реалізації повноважень органами публічного управління в умовах воєнного стану. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2023. № 35. С. 35–38. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/35-2023/6.pdf>.
24. Ковда Н. І., Забарна Н. Р. Проблеми та перспективи реалізації земельної реформи в умовах децентралізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 11. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/102.pdf.
25. Когут Ю. М., Ковач-Румп Г. Л. Фінансова децентралізація в Україні та її вплив на формування місцевих бюджетів: досягнення і недоліки. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/77.pdf.
26. Кожина А. В. Інклюзивний місцевий розвиток: поняття та сутнісні характеристики. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2018. № 2. С. 205–218.
27. Коломієць Г. М., Меленцова О. В., Гузєнков Ю. Г., Дідорчук І. Л. Кластери в маркетинговій стратегії місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С. 89–95. URL:

https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-2_0-pages-89_95.pdf.

28. Колтун В. С., Радченко О. В. Потенціал принципів автономії місцевого самоврядування: підходи до визначення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 67–70. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2021/13.pdf.

29. Комарова К., Ковальчук Н. Ключові принципи забезпечення транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 2. С. 28–34.

30. Комаровський І., Комаровський В., Шобик В., Яценко В. Застосування концепції взаємодії суспільних секторів для оцінки ефективності процесу місцевого економічного розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. Т. 3, № 84. С. 116–120. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/246345>.

31. Косарева І. П., Сукрушева Г. О., Свистак А. І. Теоретична сутність міжбюджетних відносин. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 35. С. 399–404. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/65.pdf.

32. Костенко В. О. Удосконалення системи цивільного захисту територіальних громад в контексті розвитку місцевої та добровільної пожежної охорони. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 29. С. 85–88. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/16.pdf>.

33. Костюк М. Проблемні аспекти фінансового вирівнювання в контексті децентралізації влади. *Казна України*. 2021. № 4. С. 34–35.

34. Косухіна К. В., Хмельницький А. В. Концепція використання інженерних систем штучного інтелекту для надання інформаційних та публічних послуг резидентам територіальних громад. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 29. С. 65–68. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/12.pdf>.

35. Кофман Б.Я. Правова соціалізація як основа реалізації правового статусу людини і громадянина в місцевому самоврядуванні. *Держава і право: збірник наукових праць*. 2019. № 83. С. 118–136. (Юридичні науки).
36. Кравченко Т. Процеси забезпечення якості в органах місцевого самоврядування: особливості визначення та оцінювання. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 1. С. 121–132.
37. Крайник О. П. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/197/189>.
38. Кріпак А. П. Партиципативна модель стратегічного розвитку територіальної громади як інструмент забезпечення її спроможності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 127–133. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2019/23.pdf.
39. Кузінська В. Дефініція «децентралізація»: сутність в публічноуправлінському дискурсі. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2021. Вип. 107. С. 274-276.
40. Молоканова В., Ольховікова Ю. Трансформаційні технології у процесах розвитку спроможних територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2020. № 2. С. 87–97.
41. Монастирський Г. Л., Волосюк М. В. Гармонізація соціальних та економічних складових розвитку інфраструктури територіальних громад. *Проблеми економіки*. 2023. № 1. С. 86–95. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2023-1_0-pages-86_95.pdf.
42. Ніколіна І.І. Трансформація публічного управління в Україні в умовах децентралізації. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць VII Міжнародної*

наук.-практ. конференції (м. Вінниця, 17-19 вересня 2018 р.). Вінниця. 2019. С. 279-290.

43. Ніколіна І.І., Герасимюк К.Х. Децентралізаційні трансформації механізмів управління муніципальною медициною. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 28. С. 90-93. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/28-2022/18.pdf>.

44. Паспорт Глуховецької селищної об'єднаної територіальної громади. URL: <https://gluhovecka-gromada.gov.ua/pasport-gromadi-16-22-21-15-01-2018/>

45. Піскоха Н. Цифрова трансформація місцевого самоврядування: визначення поняття та напрямків утворення цифрових громад. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 6. С. 39–45.

46. Польова О. Децентралізація у забезпеченні стійкого економічного та соціального розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1230/1185>.

47. Пузаков Д.В. Децентралізація: поняття, види, наслідки. URL: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v4.06>

48. Раснянська А.Г. Роль органів місцевого самоврядування в післявоєнній відбудові України: аналіз досліджень. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології: зб. матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*, м. Вінниця, 10 жовтня 2023 р. Вінниця, 2023.

49. Раснянська А.Г. Теоретико-правові основи трансформації ролі органів місцевого самоврядування. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ*, 2023. Вип. 167. С. 184-193.

50. Регламент Глуховецької селищної ради. URL: <https://gluhovecka-gromada.gov.ua/>

51. Регламент роботи виконавчого комітету та виконавчих органів Глуховецької селищної ради: Рішення виконавчого комітету Глуховецької

селищної ради від 22.12.2020 року № 1. URL: https://docs.google.com/document/d/1xq_1J0nCmMviL1HIpu3Zm64Jh63aUGxCMRILCWFYbR4/edit

52. Руденко О. М., Козюра І. В., Ткаленко Н. В., Маргасова В. Г. Історія та теорія місцевого самоврядування : навч. посіб. Київ : Кондор, 2021. 226 с.

53. Сарнецька Я. А. Місцеве самоврядування: еволюція сутності та статусу. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 87–92. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/18.pdf.

54. Семенюк Ю., Колісніченко Н. Визначення та основні поняття децентралізації освіти: публічноуправлінський контекст. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3(42). С. 111-120. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03\(42\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2019/2019_03(42)/15.pdf).

55. Слюсарев І. О. Механізми управління конфліктами в системі місцевого самоврядування в умовах цифровізації суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2021. № 2. С. 91–95.

56. Тітов Д. В. Організаційно-економічного механізм розвитку сільських територіальних громад: проблеми та напрями вдосконалення. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/202.pdf.

57. Фараджов Ш. Я. Повноваження органів місцевого самоврядування в системі національної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 6. С. 109–114. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2021/20.pdf.

58. Хомик О. Фінансова децентралізація та місцевий економічний розвиток. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3. С. 65–72. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224540>.

59. Хребтій І. В. Децентралізація як рушійна сила підвищення ефективності державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 1. С. 108–112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2018/22.pdf

60. Чернихівська А. В. Концептуальні засади сталого розвитку місцевого самоврядування. *Проблеми економіки*. 2020. № 3. С. 112–117. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-3_0-pages-112_117.pdf.
61. Чукіна І. В. Залучення жителів громади до процесів планування місцевого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/37.pdf.
62. Anakina T., Salek-Lipcean P., Kovalchuk H. Challenges and opportunities of LRAs' involvement in the reconstruction of Ukraine. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Challenges%20and%20opportunities%20of%20LRAs%E2%80%99%20involvement%20in%20the%20reconstruction%20of%20Ukraine/QG0422023ENN.pdf>
63. Ecoaction's Principles of the Green Post-war Reconstruction of Ukraine. URL: https://en.ecoaction.org.ua/green-post-war-reconstruction-ukraine.html?gclid=Cj0KCQiAtICdBhCLARIsALUBFcFtQcJH-o9gFhdeIoXzFL8Cjx398vTcKq2wHtf7hTc0_Vze_L3l0KQaAtoeEALw_wcB
64. Primorac M. Ukraine's Post-War Reconstruction Strategy: Breaking Free of the Soviet Economic Legacy. URL: <https://www.heritage.org/europe/report/ukraines-post-war-reconstruction-strategy-breaking-free-the-soviet-economic-legacy>